משניות מבוארות

מסכת שבת פרק ה

ט"ו חשון

אסור לחזירו דנראה כמשהה לכתחלה בשבת. **ב) תנור** שצר מלמעלה ורחב למטה, ושמה חמו בתוכו יותר מכירה, (שהכירה רחבה למעלה כלמטה, ואין החם נשמר כל כך בתוכו.) אפילו **שהסיקוהו בקש ובגבבא**, וכל שכן בגפת או בעצים, **לא יתן** עליה תבשיל מערב שבת לשהוהו שם

ב תנור **שהסיקוהו בקש ובגבבא, לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו, בקש שהסיקוהו בקש ובגבבא, הרי זה כסירים, בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור.** כפח שהסיקוהו בקש ובגבבא, הרי זה כסירים, בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור. **ג** אין נותנין בשבת בצד המיחם בשביל שתתבלבל. ולא יפקיענה בסודרין. ורבי יוסי מתיר. ולא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה. **ד** מעשה שעשו אנשי טבריא בחול של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להן חכמים, אם בשבת, כחמין שהוחמו בשבת, אסורין ברחיצה בשתיה, ביום טוב, כחמין שהוחמו ביום טוב, אסורין ברחיצה ובשתיה. מוליכה הגרוון, שותין הימנו בשבת. אנטיכי, אף על פי שגרופה. **ה** המיחם שפנה, לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו, אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירו. האלפס והקדרה הקערה אז לתוך המתמוני. רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן, חוץ מקדר שיש בו חומץ וציר. **ו** אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. ואם נתנו מבעוד יום, מתר. ואין נאותין ממנו, לפי שאינו מן המוכן. מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה.

פרק ח א במה טומנין ובמה אין טומנין, אין טומנין לא בגפת ולא בזבל, לא במלח ולא בסיד ולא בחול, אין לחים בין יבשים. לא בתבן ולא בזגים ולא במוכים ולא בעשבים בזמן שהן לחים, אבל טומנין בהן כשהן יבשים.

ט"ו חשון

שיוחמו אסור, דסבירא ליה להאי תנא דכלי שני מבשל, ואין הלכה כן אלא כלי שני אינו מבשל. **והאלפס והקדרה שהנעברין** (ר"ג ב). **האלפס** שהנעבר בחמין (ר"ג ב). **הקדרה** שהנעבר בחמין. **ולא יתן לתוכן מתחילה**, דכלי ראשון בין זמן שרותחשו מבשל, **אבל נותן הוא** את התבלין **לתוך הקערה**, אחר שהתבלין שרותחשו מבשל, **ולא יתן לתוכן מתחילה**, דכלי ראשון בין זמן שני, **רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן** את התבלין אפילו לקדרה רותחת שהיא כלי ראשון, דסבירא ליה דכלי ראשון אחרי שהורידוהו מן האש אינו מבשל, **חוץ מקדר שיש בו חומץ וציר.** רוטב היוצא מדגים, שעל ידי חריפותו מתבשל התבלין. נר הוא כלי שהפחילה והשמן בתוכו.

ו) אין נותנין בשבת כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. הנוטף מן הנר. דקשמן מקצה הוא ואסור בטלטול, וכשנוטף לתוך הכלי מן הכלי נאסר בטלטול, מפני שמן המוקצה ומצמא דמבטל בשבת כלי מתשמישו, וכאלו מחברו בטיט ודמי לטלאכת בונה, אי נמי משום דמזחי כסותר את הכלי, **ואם נתנו** הכלי תחת הנר **מבעוד יום, מתר** לבזיחה. **ואין** חוששין שיבא לטלטלו אחרי שלטלו שמן. (תו"ש) **ואין נאותין ממנו.** אסור להנות מן השמן המטפטף מן הנר. **לפי שאינו מן המוכן,** שבבר הקצה להדלקה. **מטלטלין בו חדש.** שעדיין לא יתבשמו בו בהדלקה, **אבל לא** נר ישן, שלא חרס שבבר השתמשו בו להדלקה, אף שלא הדליקו בו.

באותו שבת מאיס הוא, והוה מקצה מחמת מאוס ואסור לטלטלו, **רבי שמעון אומר, כל הנרות** בין נר ישן ובין נר שדלק באותה שבת אחר שבבה **מטלטלין,** דלית ליה לרבי שמעון מקצה מחמת מאוס, ולא מקצה מחמת אסור. **חוץ מן הנר הדולק בשבת** שאסור לטלטלו בזמן שהוא דולק, גזרה שמא יכבה. (רש"י) המקשקנת הגמרא הוא דאסורו משום דנר ושמן ופתילה הוי כבסיס לשלקדבה. **נותנים כלי בשבת תחת הנר לקבל ניצוצות** שלא יבא לשלהבת, משום דניצוצות אין בהם ממש, ושרי לטלטל הכלי אחר כך, ואין הכלי מבטל מתשמישו בהכי. **ולא יתן לתוכו** של אותן כלי מים, אפילו מעבר שבת, גזרה שמא יתן שם המים בשבת, בעודו נותן מים יפלו שם הניצוצות, ואסור **מפני שהוא מכבה** בדידים.

פרק ד חכמים גזרו שאסור להטמין מערב שבת בדבר המוסיף הבל, אלא בדבר שאינו מוסיף הבל. (הגזרה שהיו גוזרין בדבר המוסיף הבל, דהוא שמן ברמץ, ואינו מבשל בלא הטמנה. הגבהה בגחלים. הגבשבת אסור להטמין אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל. שמא ימצא קדרתו צונגת, וירתיחנה באור בשבת. **אם** בקדרה שעישמו את חמה, אחרי שהורידוהו מעל האש בערב שבת, **ובמה אין טומנין, ובמה אין טומנין בה בגפת,** פסולת של זתים, **אם** של שמשמין, שאלו מוסיפים הבל כשהם כמוסים יחד. **ולא בזבל** של בהמות, **לא במלח, ולא בסיד, ולא בחול, בין שהם לחים בין אפילו שהם יבשים,** שכל אלו מוסיפים הבל, **וכן לא** יטמין **בתבן, ולא בזגים** קלפי זרעוני ענבים, **ולא במוכים,** צמר גפן, **או תלישי צמר** רך של בהמה, **או** גרידת בגדים בלוים, **ולא בעשבים.** כל אלו **בזמן שהן לחים** דאז מוסיפים הבל ודקה לחים מחמת עצמם ומחמת משקין שנפל עליהם, ובצמר מסתמא לאלישה בהבמה הם נקראים לחים מחמת עצמם, **אבל טומנין בהן כשהן יבשים.** דאז אינן מוסיפין

מסכת שבת פרק ה

ט"ו חשון

הבל. **טומנין בכסות ובפרות,** כגון חטין וקטניות, **בכנפי יונה,** והוא הדין בשאר נוצות (רש"א), **ובנסורת של חרשים,** שמנקרין הנגרים מן העצים, **ובערת של פשתן דקה** שמנערין מהפשתן כשמנקפין אותו, **רבי יהודה אוסר להטמין בדקה,** דהיינו נערת של פשתן דקה, **ומתיר בגסה.** (ר"ג ב) **טומנין בשלחין,**

טומנין בכסות ובפרות, בכנפי יונה ובנסרת של חרשים ובערת של פשתן (דקה). רבי יהודה אוסר בדקה ומתיר בגסה: **ב** טומנין בשלחין, ומטלטלין אותן. בגזי צמר, ואין מטלטלין אותן. כיצד הוא עושה, נוטל את הכסוי והן ונופלות. רבי אליעזר בן עזריה אומר, קפה טשה על צדה ונוטל, שמא יטול ואינו יכול להחזיר. וחכמים אומרים, נוטל ומחזיר. לא כסהו מבעוד יום, לא יכסנו משתשתקע. כסהו ונתגלה, מתר בכסותו.

ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר, או תחת הכסת.

פרק א א במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה, יוצא הנמל בארפסה, ונאקה בחלם, ולבדקים בפרמבניא, וסוס בשיר, וכל בעלי חשיר יוצאים בשיר ובמשכים בשיר, ומזין עליהן וטובלין במקומן: **ב** חמור יוצא במרדעת, בזמן שהיא קשורה לו. קרים יוצאין לכובין. רחלות יוצאות שחוזות, כבולות וכבונות. העזים יוצאות צרורות. רבי יוסי אוסר בכלן, אף על פי שהוא בקוץ, ולא בסלם שבצוארו, ולא ברצועה שברגלו. ואין התרנגולין יוצאין בחוטין ולא ברצועות שברגליהן. ואין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת הסליה שלהן. ואין הרחלים יוצאות חנוות, ואין העגל יוצא בגימון. ולא פרה בעור הקפה, ולא ברצועה שבין קרניה פרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה יוצאה ברצועה שבין קרניה, שלא ברצון חכמים:

טומנין בכסות ובפרות. בכנפי יונה, והוא הדין בשאר נוצות (רש"א), **ובנסורת של חרשים,** שמנקרין הנגרים מן העצים, **ובערת של פשתן דקה,** דהיינו נערת של פשתן דקה, **ומתיר בגסה.** (ר"ג ב) **ד) מעשה שעשו אנשי טבריא, והביאו** מבעוד יום **סילון** ציורי של **צונן לתוך אמה** נחל קטן של **חמין,** (חמי טבריא) וכשהגיע המים צונים עוברים בדרך הצור המשקע בתוך חמי טבריא שהן מתחממים מכח הצור שהיה מתחמם המים שבתוך חמי טבריא, **אמרו להן חכמים** לאנשי טבריא, אם המים צונין שבצור הוחמו **בשבת,** דינם **כחמין שהוחמו בשבת, אסורין ברחיצה** לרחץ בהן אפילו אבר קטן, **ובשתיה:** אם המים שבצור הוחמו **ביום טוב, כחמין שהוחמו ביום טוב, אסורין ברחיצה** לרחץ כל הגוף. דלא הוי שוה לכל נפש, אבל מעט לרחץ בהם פניו ידיו ורגליו, **ומתירין בשתיה,** דאמרו בגמרא שאינו שלא טבריא שברו להסילון, שקרוב בהן. **מוליכה,** כלי שיש לו בית קבול קטן לקבלים סביב להדפן שבבית הכפימי, **הגרוון** אם שמשמין בהן לקבלים, **שותין הימנו בשבת,** לפי שאינו מוסיף הבל. רק נשאר החם שלא יצטנן. אבל **אנטיכי,** כלי נחשת שיש לו שני שולים ויש בית קבול לקבלים ביו ב' שולים והמים מלמעלה, **אף על פי שגרופה** מהבגה הגבלים, **אין שותין ממנה,** לפי שהאש למטה נשאר חמו רב אפילו אחר שהוציאו ממנה הגבלים, והמים מתחממין בו בשבת. לפיכך אין שותין ממנו בשבת. **ה) המיחם,** קמקום של נחשת, **שפנה,** שהגביהו מן האש ובתוכו שבת שלא הוחם, **לא יתן לתוכו** מים **צונן** מעצין, **בשביל שיחמו** מן המים החמים שבתוך הקמקום. דהוה ליה כמבשל בשבת, **אבל נותן הוא** מים צונים הרבה **לתוכו או לתוך הכוס, כדי להפשירן,** שיהיו כל המים מופשרים, **ואף שהכוס** הוא כלי שני בזקא להפשירו מתר. **אבל** לתן מים מופשרין כדי

ו) אין נותנין בשבת כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. הנוטף מן הנר. דקשמן מקצה הוא ואסור בטלטול, וכשנוטף לתוך הכלי מן הכלי נאסר בטלטול, מפני שמן המוקצה ומצמא דמבטל בשבת כלי מתשמישו, וכאלו מחברו בטיט ודמי לטלאכת בונה, אי נמי משום דמזחי כסותר את הכלי, **ואם נתנו** הכלי תחת הנר **מבעוד יום, מתר** לבזיחה. **ואין** חוששין שיבא לטלטלו אחרי שלטלו שמן. (תו"ש) **ואין נאותין ממנו.** אסור להנות מן השמן המטפטף מן הנר. **לפי שאינו מן המוכן,** שבבר הקצה להדלקה. **מטלטלין בו חדש.** שעדיין לא יתבשמו בו בהדלקה, **אבל לא** נר ישן, שלא חרס שבבר השתמשו בו להדלקה, אף שלא הדליקו בו.

פרק ד חכמים גזרו שאסור להטמין מערב שבת בדבר המוסיף הבל, אלא בדבר שאינו מוסיף הבל. (הגזרה שהיו גוזרין בדבר המוסיף הבל, דהוא שמן ברמץ, ואינו מבשל בלא הטמנה. הגבהה בגחלים. הגבשבת אסור להטמין אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל. שמא ימצא קדרתו צונצת, וירתיחנה באור בשבת. **אם** בקדרה שעישמנו את חמה, אחרי שהורידוהו מעל האש בערב שבת, **ובמה אין טומנין, אין טומנין בה בגפת,** פסולת של זתים, **אם** של שמשמין, שאלו מוסיפים הבל כשהם כמוסים יחד. **ולא בזבל** של בהמות, **לא במלח, ולא בסיד, ולא בחול, בין שהם לחים בין אפילו שהם יבשים,** שכל אלו מוסיפים הבל, **וכן** לא יטמין **בתבן, ולא בזגים** קלפי זרעוני ענבים, **ולא במוכים,** צמר גפן, **או תלישי צמר** רך של בהמה, **או** גרידת בגדים בלוים, **ולא בעשבים.** כל אלו **בזמן שהן לחים** דאז מוסיפים הבל ודקה לחים מחמת עצמם ומחמת משקין שנפל עליהם, ובצמר מסתמא לאלישה בהבמה הם נקראים לחים מחמת עצמם, **אבל טומנין בהן כשהן יבשים.** דאז אינן מוסיפין

ב תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא, לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו. כפח שהסיקוהו בקש ובגבבא, הרי זה כסירים, בגפת ובעצים, הרי הוא כתנור. **ג** אין נותנין בשבת בצד המיחם בשביל שתתבלבל. ולא יפקיענה בסודרין. ורבי יוסי מתיר. ולא יטמינה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה. **ד** מעשה שעשו אנשי טבריא בחול של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להן חכמים, אם בשבת, כחמין שהוחמו בשבת, אסורין ברחיצה ובשתיה, ביום טוב, כחמין שהוחמו ביום טוב, אסורין ברחיצה ובשתיה. מוליכה הגרוון, שותין הימנו בשבת. אנטיכי, אף על פי שגרופה. **ה** המיחם שפנה, לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו, אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירו. האלפס והקדרה הקערה אז לתוך המתמוני. רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן, חוץ מקדר שיש בו חומץ וציר. **ו** אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. ואם נתנו מבעוד יום, מתר. ואין נאותין ממנו, לפי שאינו מן המוכן. מטלטלין בו חדש. חוץ מן הנר הדולק בשבת. נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות. ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה.

פרק ד א במה טומנין ובמה אין טומנין, אין טומנין לא בגפת ולא בזבל, לא במלח ולא בסיד ולא בחול, אין לחים בין יבשים. לא בתבן ולא בזגים ולא במוכים ולא בעשבים בזמן שהן לחים, אבל טומנין בהן כשהן יבשים.

ט"ו חשון

שיוחמו אסור, דסבירא ליה להאי תנא דכלי שני מבשל, ואין הלכה כן אלא כלי שני אינו מבשל. **והאלפס והקדרה שהנעברין** (ר"ג ב). **האלפס** שהנעבר בחמין (ר"ג ב). **הקדרה** שהנעבר בחמין. **ולא יתן לתוכן מתחילה**, דכלי ראשון בין זמן שרותחשו מבשל, **אבל נותן הוא** את התבלין **לתוך הקערה**, אחר שהתבלין שרותחשו מבשל, **ולא יתן לתוכן מתחילה**, דכלי ראשון בין זמן שני, **רבי יהודה אומר, לכל הוא נותן** את התבלין אפילו לקדרה רותחת שהיא כלי ראשון, דסבירא ליה דכלי ראשון אחרי שהורידוהו מן האש אינו מבשל, **חוץ מקדר שיש בו חומץ וציר.** רוטב היוצא מדגים, שעל ידי חריפותו מתבשל התבלין. נר הוא כלי שהפחילה והשמן בתוכו.

ו) אין נותנין בשבת כלי תחת הנר לקבל בו את השמן. הנוטף מן הנר. דקשמן מקצה הוא ואסור בטלטול, וכשנוטף לתוך הכלי מן הכלי נאסר בטלטול, מפני שמן המוקצה ומצמא דמבטל בשבת כלי מתשמישו, וכאלו מחברו בטיט ודמי לטלאכת בונה, אי נמי משום דמזחי כסותר את הכלי, **ואם נתנו** הכלי תחת הנר **מבעוד יום, מתר** לבזיחה. **ואין** חוששין שיבא לטלטלו אחרי שלטלו שמן. (תו"ש) **ואין נאותין ממנו.** אסור להנות מן השמן המטפטף מן הנר. **לפי שאינו מן המוכן,** שבבר הקצה להדלקה. **מטלטלין בו חדש.** שעדיין לא יתבשמו בו בהדלקה, **אבל לא** נר ישן, שלא חרס שבבר השתמשו בו להדלקה, אף שלא הדליקו בו.

באותו שבת מאיס הוא, והוה מקצה מחמת מאוס ואסור לטלטלו, **רבי שמעון אומר, כל הנרות** בין נר ישן ובין נר שדלק באותה שבת אחר שבבה **מטלטלין,** דלית ליה לרבי שמעון מקצה מחמת מאוס, ולא מקצה מחמת אסור. **חוץ מן הנר הדולק בשבת** שאסור לטלטלו בזמן שהוא דולק, גזרה שמא יכבה. (רש"י) המקשקנת הגמרא הוא דאסורו משום דנר ושמן ופתילה הוי כבסיס לשלקדבה. **נותנים כלי בשבת תחת הנר לקבל ניצוצות** שלא יבא לשלהבת, משום דניצוצות אין בהם ממש, ושרי לטלטל הכלי אחר כך, ואין הכלי מבטל מתשמישו בהכי. **ולא יתן לתוכו** של אותן כלי מים, אפילו מעבר שבת, גזרה שמא יתן שם המים בשבת, בעודו נותן מים יפלו שם הניצוצות, ואסור **מפני שהוא מכבה** בדידים